

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-к Антоанета Ангелова Анчева

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
научна област 8. Изкуства
професионално направление 8.2. Изобразително изкуство
докторска програма „Приложни, изящни изкуства и дизайн“
АМТИИ „Асен Диамандиев“, Пловдив

Дисертационен труд на тема
„МОНУМЕНТАЛЕН СКУЛПТУРЕН РЕЛЕФ В БЪЛГАРИЯ В ПЕРИОДА
ОТ 60-ТЕ ДО 80-ТЕ ГОДИНИ НА 20-ТИ ВЕК“

Дисертант: Саркис Гаро Нерсесян

Научен ръководител: Доц. Свилен Костадинов

1. Данни за дисертанта

Дисертантът Саркис Гаро Нерсесян е завършил висше образование във Факултета по изобразително на ВТУ “Св.Св.Кирил и Методий”.специалност „Скулптура“ през 1998 година.

През 2020 година е зачислен за редовен докторант в АМТИИ „Асен Диамандиев“ с ректорска заповед № РД-27-091 на 18.12.2020 г. в докторска програма „Приложни, изящни изкуства и дизайн“ с научен ръководител доц. Свилен Костадинов. На 21.12.2023 г. е отчислен с право на защита, съгласно ректорска заповед № РД-27-203.

Автор е на 6 самостоятелни изложби в Пловдив и София, в това число и от „Национални есенни изложби“ – гр. Пловдив, 2015, 2014, Галерия „Астри”, София – изложба „Имигранти”, 2013г. – Галерия „Пиронеса” – изложба „Даляна” , гр.Пловдив, 2010г. – Галерия „Резонанс” – изложба „Фосили”, гр.Пловдив, 2000г. - галерия “Ромфея”, гр.Пловдив, 999г. –

“Европейски месец на културата” галерия “Ромфея”, гр.Пловдив. Участвал е в редици колективни изложби, сред които и Националните изложби по скулптура. Взел е участие в множество симпозиуми и има реализиран един кураторски проект. Носител е на следните награди: 2000 г. – II награда за скулптура, Дружество на пловдивските художници, 1999 г. – Награда за Дебют, Дружество на пловдивските художници, 1997 г. – III награда за скулптура на ВТУ „Св.св. Кирил и Методий”.

От представената от дисертанта автобиография е видно, че той, активно участва в изложби и проекти.

2. Данни за докторантурата

Саркис Нерсесян е отписан от докторантура с право на вътрешна защита и дисертационният труд е обсъден и насочен за защита от катедра "Изящни изкуства" към факултет "Изобразителни изкуства" на Академията за музикално, танцово и изобразително изкуство, Пловдив.

Съгласно решение на ФС и ректорска заповед № РД-27-034 от 26.02.2026 г., във връзка с откритата процедура за защита, е определен съставът на научното жури и датата за публична защита – 26.06.26 г

Представените от дисертанта материали по защита на дисертационния труд са в съответствие с условията и реда, установени в ЗВО (Глава V), Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане, както и с вътрешния Правилник на АМГИИ.

Отбелязвам, че при реализирането на дисертационния труд и изпълнението на индивидуалния докторантски план няма допуснати нарушения.

3. Данни за дисертацията и автореферата

Убедено може да се каже, че темата „Монументални скулптурни релефи в България в периода от 60^{-ТЕ} до 80^{-ТЕ} години на 20^{-ТИ} век“ е подходяща

за научно интерпретиране и е напълно дисертабилна. Мотивацията на докторанта е подкрепена от собствената му работа и изяви като скулптор.

Дисертационният труд съдържа 203 страници, като структурата се състои от увод, три глави, включително изводи и препоръки, заключение, научни приноси и библиография. По темата са използвани 87 литературни източника.

В увода на дисертацията е обоснована актуалността на темата на дисертационния труд, уточнен е предметът, целта и задачите на изследването, както и използваната методология и научен инструментариум. Изяснени са и някои основни понятия, формулирано е съдържанието на труда.

Дисертацията включва три глави като в първата **„Хронологичен и ситуационен обзор на епохата: дефиниции и контекстуални рамки на изследването“** се изяснява начинът на синхронното разглеждане на монументалния каменен релеф в терминологичен и материално-технологически аспект.

Релефът като жанр е дефиниран като пластична форма между плоскостта и обема, с което цели да се очертаят критериите за сравнение, които са направени във втората глава. Разграничени са различните видове релеф, акцентирано е върху монументалния релеф като израз на „монументалната памет“, разгледани са техническите характеристики на камъка като материал, както и инструментариума и технологията. Направен е кратък анализ на епохата, потърсена е връзката на релефа с архитектурната среда.

Втората глава „Монументални комплекси от периода 1945–1956 г.: анализ и изработване на критерии за интерпретация на скулптурния релеф през 60–80-те години на XX век“ е основната в изследването. Тя съдържа анализ и съпоставка на четири паметника, които носят характеристиките и отпечатъка на своето време и които според дисертанта „концентрират типични белези на

съветизирания канон и на идеологическото въздействие в публичното пространство“. Тук искам да отбележа, че формулировката „съветски канон“ е теоретично неточна и звучи по-скоро публицистично. Канонът предполага нормативна стабилност и стилистична кодификация, които не съответстват, все пак, на променящия се идеологически обусловен характер на художествените произведения от този период. А, и в България съществуват традиции във военната тематика и у нас по-скоро се адаптира и интерпретира един идеологически модел.

Третата глава „Представяне и анализ на монументални скулптурни композиции от релеф от периода на 60-те до 80-те години на 20-ти век“ са анализирани, избрани от докторанта монументи /1959 – Пантеонът във Варна, 1963 – Паметникът на Съпротивата, 1964 – Паметник на свободата, 1974 – релефните пана на Народна библиотека „Иван Вазов“, 1976 – „Трите поколения“ (Перушица), НМК „Априлци“ (Панагюрище), композиция „Априлци“ (Дряново), мемориален парк „Априлци“ (Брацигово), 1977 – релефни пана „Защитниците на Шипка“, 1982 – паметник-костница на Ботевите четници (Скравена), 1986 – Мемориален комплекс „Христо Ботев“, реализирани през трите, обособени от автора периода - 1959–1970, 1970–1980, 1980–1989.

В Заключението дисертантът се стреми да синтезира вече изведените в изложението основни изводи и обобщава резултатите от изследването, представя в синтезирана форма актуалността и научната новост на изследването.

В изследването са използвани 56 източника на кирилица, както и интернет ресурси, като отбелязвам, че тези от уикипедия би следвало да не бъдат цитирани като основа на научно изследване.

Авторефератът на дисертацията съответства на структурата и текста на цялото изложение.

4. Приноси

Като научни приноси бих посочила фактът, че дисертантът е осъществил проучвателна дейност и е изучил съществуващите материали по темата.

В сравнителен план е проследена ориентацията на българския скулптурен релеф към национална идентичност.

Направен е опит монументалният релеф в България да се свърже с политическите, социални и естетически характеристики на епохата.

Анализирани са избрани произведения, на основа на функционални, пластични и символни характеристики като са съпоставени спрямо разглежданите периоди 1956–1970; 1970–1980; 1980–1989). Хронологично са систематизирани монументалните скулптурни релефи от камък в България в оказания период с отношение към художествената им и културно-историческа стойност.

В приложената документация Саркис Нерсесян е дал списък на публикациите по темата на дисертацията, от които се вижда, че е реализирал две публикации.

Заклучение

Оценката ми за дисертационния труд, автореферата и научните приноси е положителна. Считаю, че отговарят напълно на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, ЗВО и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ в АМТИИ.

Като имам предвид всичко това давам своята положителна оценка и препоръчам на уважаваното Научно жури да присъди на Саркис Гаро Нерсесян образователната и научна степен „доктор”.

.....

2.04.2026 г.

проф. д-к Антоанета Анчева